

8003 - استنجا و استجمار

سوال

من در طول روز در مدرسه هستم و از دستشویی‌های آنجا استفاده می‌کنم و برای استنجا نمی‌توانم به خانه بروم. آیا وضو بگیرم و نماز بخوانم یا نماز را ترک کنم؟

خلاصه‌ی پاسخ

اگر انسان قضای حاجت کرد واجب است که خودش را از نجاست پاک کند و این باید یا با آب باشد که بهتر و کامل‌تر است یا با چیزی غیر از آب که نجاست را از بین ببرد، مانند دستمال توالت یا پارچه یا سنگ یا غیر آن.

پاسخ مفصل

اگر انسان قضای حاجت کرد واجب است که خودش را از نجاست پاک کند و این باید یا با آب باشد که بهتر و کامل‌تر است یا با چیزی غیر از آب که نجاست را از بین ببرد، مانند دستمال توالت یا پارچه یا سنگ یا غیر آن.

حالات پاک کردن نجاستی که از بدن خارج شده

شیخ ابن عثیمین رحمه الله می‌گوید: «انسان هرگاه قضای حاجت کرد از سه حالت خارج نیست:

- نخست: اینکه خودش را با آب پاک کند که این جایز است، به دلیل حدیث انس رضی الله عنه که می‌گوید: «وقتی پیامبر صلی الله علیه وسلم به محل قضای حاجت می‌رفت، من و پسر بچه‌ای همانند من، ظرف [کوچک] آب و چوب دستی برای پیامبر می‌بردیم و ایشان با آب استنجا می‌کرد». به روایت بخاری (۱۴۹) و مسلم (۲۷۱).

تعلیل آن چنین است که اصل در از بین بردن نجاسات آن است که با آب باشد، پس همانطور که اگر پایت نجس شود آن نجاست را با آب از بین می‌بری، به همین صورت اگر نجاست از تو خارج شود آن را با آب پاک می‌کنی.

- دوم: اینکه خودش را با سنگ پاک کند و استجمار با سنگ نیز درست است. به دلیل سخن و کردار پیامبر صلی الله علیه وسلم. دلیل از سخن ایشان حدیث سلمان - رضی الله عنه - است که می‌گوید: «پیامبر - صلی الله علیه وسلم - ما را از اینکه با کمتر از سه سنگ استجمار کنیم نهی کردند» به روایت مسلم (۲۶۲).

اما فعل ایشان، چنان است که در حدیث ابن مسعود - رضی الله عنه - آمده که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - به محل قضای حاجت رفتند و ایشان را امر کردند که سه سنگ بیاورد [پس برایش دو سنگ و یک پشگل آورد] ایشان دو سنگ را برداشت و پشگل را انداخت و فرمود: «این نجس است [یا برای استجمار جایز نیست]» به روایت بخاری (۱۵۵).

و حدیث ابوهریره - رضی الله عنه - که ایشان برای پیامبر - صلی الله علیه وسلم - سنگ‌هایی جمع کرد و آن را در لباسش برای ایشان آورد و نزد ایشان گذاشت و سپس رفت. به روایت بخاری (۱۵۴). این حدیث نیز دال بر جواز استجمار است.

- سوم: اینکه با سنگ و سپس با آب، خودش را پاک کند. این چیز را نمی‌دانم که از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - ثابت شده باشد، اما از نظر معنا شکی در این نیست که پاک‌کنندگی آن کامل‌تر است» (الشرح الممتع: ۱/ ۱۰۳-۱۰۵).

بر این اساس، شما برای ترک نماز و تاخیر آن از وقتش به دلیل عدم توانایی استنجا و استجمار، عذر ندارید. زیرا شما می‌توانید نجاست را با دستمال یا مانند آن پاک کنید و هر کسی می‌تواند همراه با خودش دستمال کاغذی در جیبش داشته باشد. در ضمن در سؤال نیامده که مانع از استنجا و شستن خود با آب پس از قضای حاجت چیست؟ شما می‌گویید: آیا وضو بگیرم و نماز بخوانم یا نماز را ترک کنم؟ معنایش این است که آب موجود است و شما می‌توانید آب را به داخل دستشویی ببرید و با آن استنجا کنید و اگر این کار را نکنید واجب است که نجاست را با دستمال یا مانند آن پاک کنید و سپس وضو بگیرید و نماز بخوانید و برای شما تاخیر نماز تا خارج شدن وقت آن جایز نیست.

والله اعلم.